

многим так и не удалось сохранить компанию. В таблице 1 приведены некоторые проблемы, с которыми как считает [1, С.30-31] сталкиваются практически все предприятия, и решения, предлагаемые СМК. По мнению специалиста по системам менеджмента Кучкина В.И. о результатах проведенного анализа аудитов систем менеджмента отечественных предприятий, существуют проблемы действующих СМК, на соответствие международным стандартам ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001, которые представлены в табл. 2.

Выводы. Таким образом, на большинстве предприятий СМК не в полной мере отвечает предъявляемым требованиям руководителей предприятия: конкурентоспособности и эффективности. Это является следствием непонимания, малой осведомленности, заинтересованности руководителей предприятия о системах менеджмента. К сожалению сегодня достаточно редко можно встретить такого руководителя, который четко понимает как свою роль в СМК, так и роль других руководителей, в том числе того, кто должен отвечать за построение и функционирование системы.

Список использованной литературы:

1. Рачковский А.Я. Качественное управление – залог успеха компании / Das Management.-2009.-№1.-С.30-31.
2. Хармс К.Ю. Некоторые аспекты менеджмента качества / Das Management.-2010.-№4.-С.85-87
3. Набит Л.А. Роль персонала / Стандарты и качество.-2007.-№7.-С.66-69.
4. Чухиль В.Н. Реальные проблемы при создании СМК по ИСО 9001 на предприятиях. Взгляд изнутри / Das Management.-2010.-№4.-С.68-70.
5. Василевская С.В. О применимости подходов, практик, методов и инструментов в ИСМ / Методы менеджмента качества.-2010.-№9.-С.4-9.
6. Василевская С.В. Преимущества системного подхода к документированию ИСМ / Методы менеджмента качества.-2010.-№8.-С.4-10.
7. Кучкин В.И. Анализ результатов аудитов систем менеджмента отечественных предприятий [Электронный ресурс].- Электрон. данные.- 1 CD-ROM

Ключові слова: система менеджменту якості, промислове підприємство, сертифікація, інтегрована система менеджменту, поліпшення, забезпечення якості, ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001.

Ключевые слова: система менеджмента качества, промышленное предприятие, сертификация, интегрированная система менеджмента, улучшение, обеспечение качества, ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001.

Keywords: system of management of quality, industrial enterprise, certification, integrated system of management, improvement, providing of quality, ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001.

УДК 656.01

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД

Жаворонков В.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії, Національний авіаційний університет, м. Київ

Жаворонков В. О. Теоретичні засади діагностики транспортної інфраструктури регіону: інституціональний підхід.

Проаналізовано сутність понять «інституції» для суспільства та виокремлено їх основні виміри, значення для проведення економічних реформ. Визначено умови від яких залежать результати інституціональних змін в Україні та проведення запозичень елементів західних інституціональних систем, необхідних для створення сучасного цивілізованого ринкового інституціонального середовища. Розглянуто поняття «інфраструктура», як економічна категорія, визначено підхід, адекватний для її аналізу. Проведено аналіз понять «виробнича інфраструктура», «соціальна інфраструктура», «інфраструктура життєдіяльності населення» регіону з точки зору інституціонального підходу. Проаналізовано поняття «транспортна інфраструктура регіону», її значення для усієї інфраструктури регіонального господарства та основні складові. Розглянуто необхідність проведення комплексних діагностичних досліджень, основні завдання, принципи, напрями, методи, підходи, які використовуються під час досліджень. Узагальнені сучасні підходи, що передбачають оцінку соціально-економічного розвитку регіонів. Проаналізовано поняття діагностики транспортної інфраструктури регіону по відношенню до комплексної діагностики регіону, її зовнішні і внутрішні характеристики, основні узагальнені показники. Визначено інституціональні заходи необхідні для подолання інфраструктурних обмежень на транспорті. Зроблено аналіз Транспортної стратегії України до 2020 року та визначена необхідність щодо удосконалення розвитку транспортної інфраструктури. Визначено від

чого залежать результати інституціональних змін в суспільстві, значення транспортної інфраструктури для відтворення елементів регіональної економіки, одне з головних завдань діагностики транспортної інфраструктури регіону та інституціональні заходи для подолання обмежень на регіональному транспорті.

Жаворонков В. А. Теоретические основы диагностики транспортной инфраструктуры региона: институциональный подход.

Проанализировано сущность понятий «институции» для общества и определены их основные измерения, значимость для проведения экономических реформ. Определены условия, от которых зависят результаты институциональных изменений в Украине и проведение заимствования элементов западных институциональных систем, необходимых для создания современной цивилизованной рыночной институциональной среды. Рассмотрено понятие «инфраструктура», как экономическая категория, и определен подход, соответствующий её анализу. Проведён анализ понятий «производственная инфраструктура», «социальная инфраструктура», «инфраструктура жизнедеятельности населения» региона с точки зрения институционального подхода. Проанализировано понятие «транспортная инфраструктура региона», определено её значение по отношению ко всей инфраструктуре регионального хозяйства и основные составные элементы. Рассмотрено необходимость проведения комплексных диагностических исследований, основные задачи, принципы, направления, методы, подходы, которые используются во время исследований. Исследованы современные подходы, которые предусматривают оценку социально-экономического развития регионов. Проанализировано понятие диагностики транспортной инфраструктуры региона по отношению к комплексной диагностике региона, её внутренние и внешние характеристики, основные обобщающие показатели. Предложены институциональные меры необходимые для преодоления инфраструктурных ограничений на транспорте. Проведён анализ Транспортной стратегии Украины до 2020 года. Определены основные факторы, от которых зависят результаты институциональных изменений в обществе, значение транспортной инфраструктуры для воспроизводства элементов региональной экономики. Установлено одну из главных задач диагностики транспортной инфраструктуры региона и институциональные меры для преодоления ограничений на региональном транспорте.

Zhavoronkov V. The theoretical basis of diagnosis transport infrastructure of the region: the institutional approach.

It is analyzed essence of the concepts "institutions" for society and their main measurements, the importance for carrying out economic reforms are determined. Conditions on which results of institutional changes in Ukraine and carrying out borrowing of elements of the western institutional systems necessary for creation of the modern civilized market institutional environment depend are determined. The concept "infrastructure" as economic category, and the approach corresponding to its analysis is determined is considered. The analysis of the concepts "production infrastructure", "social infrastructure", "infrastructure of activity of the population" of the region from the point of view of institutional approach is carried out. The concept "transport infrastructure of the region" is analyzed, its value is determined by the relation to all infrastructure of regional economy and the main components. It is considered need of carrying out complex diagnostic testing, the main objectives, the principles, the directions, methods, approaches which are used during researches. Modern approaches which provide an assessment of social and economic development of regions are researched. The concept of diagnostics of transport infrastructure of the region in relation to complex diagnostics of the region, its internal and external characteristics, and the main generalizing indicators is analyzed. Institutional measures necessary for overcoming of infrastructure restrictions on transport are offered. The analysis of Transport strategy of Ukraine till 2020 is carried out. Major factors on which depend results of institutional changes in society, value of transport infrastructure for reproduction of elements of regional economy are determined. It is established one of the main tasks of diagnostics of transport infrastructure of the region and institutional measures for overcoming of restrictions on a regional transportation.

Постановка проблеми. Збалансований розвиток всіх галузей економіки регіону вимагає удосконалення транспортної інфраструктури, яка впливає на ефективність функціонування економіки регіону в цілому і є однією з найважливіших умов підвищення життєвого рівня населення. Актуальність вирішення проблем пов'язаних з формуванням і розвитком транспортної інфраструктури регіону зростає в умовах нестабільного зовнішнього середовища, трансформаційних процесів внутрішнього середовища, реформування інфраструктурних комплексів виробничої та соціальної сфери. Інституціональний аналіз умов розвитку цілісного інфраструктурного комплексу, дослідження теоретичних засад діагностики транспортної інфраструктури регіону потрібні при розробці концепції та стратегії регіонального розвитку, як на державному так і на регіональному рівні. Створення умов для розвитку інституціональної бази та інфраструктури ринкової системи дозволять суттєво підвищити віддачу регіональних ресурсів та прискорити розвиток регіону без додаткових інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати досліджень щодо теоретичних засад, модернізації та розвитку цілісного інфраструктурного комплексу та транспортної інфраструктури зокрема, представлено в роботах вчених-економістів: Абалкіна Л. Г., Гриценко А. А., Дементьєва В. В., Кулаєва В. Ф., Ложачевської О. М., Макаренко М. В., Малого І. Й, Садловської І. П., Хоменко Я. В., Чмир О. С., Щелкунова В. І. та інших.

Мета статті. Проведення інституціонального аналізу теоретичних засад діагностики транспортної інфраструктури регіону в умовах нестабільного стану економіки України.

Викладення основного матеріалу. Інституції визначаються як правила гри в суспільстві або, точніше, вигадані обмеження, які спрямовують людську взаємодію в певне русло. Виокремлюють три виміри інституцій, а саме: офіційні правила (складають лише невелику частину визначених обмежень); неофіційні правила (домінують повсюдно, але змінюються вкрай повільно і спонтанно, забезпечуючи історичну спадковість); процедури виконання правил та обмежень. Результати цілеспрямованих інституціональних змін залежать від способів їх реалізації та визначаються соціокультурною системою даного суспільства. В залежності від культури визначеного соціуму введення одних й тих самих правил при різних умовах можуть давати різні результати: розвиватися в бажаному напрямку, редукуватися у бік попередніх форм чи вилитися в потворні соціальні новації [1, С. 34].

Оптимальною формою інституціональної системи є саме та, яка на сьогоднішній день утвердилась в провідних країнах Заходу. Але механічне перенесення західних принципів в організації економічного життя на незахідний цивілізаційний ґрунт демонструє лише негативні наслідки. Успіху досягають лише ті держави, уряди яких адаптують елементи західних інституцій (а не інституціональну систему) до власних цивілізаційних умов, синтезують власні традиційні, цивілізаційно-національні інституції через запозичення певних, визначених корисними й прийнятими для існуючого середовища явищ та досягнень Західної цивілізації [2, С. 187]. Успіх модернізації визначається в відповідності з місцевими умовами та потребами ефективно поєднувати автентично своє та прийняте зовні. Умовами успіху є сила та ефективність держави та довіра населення до неї. Цей курс має відповідати базовим соціально-культурним, ментально-цінносним основам суспільства та демонструвати вигоди на користь пересічного громадянина.

У сучасній економічній практиці інфраструктурі відводиться особливе місце, оскільки в ній замикаються інтереси різних суб'єктів економіки й має місце проблема ефективного розподілу виробничих ресурсів. Оскільки інфраструктура призначена для задоволення потреб усіх учасників економічного впливу, то ресурсний підхід, неадекватний для аналізу інфраструктури життєдіяльності населення, як сфери забезпечення економічних обмінів. В умовах наявності значного обсягу відповідних трансакційних витрат, ускладнення інноваційних процесів та зростання потреб глобалізуючого суспільства потрібен обмінний підхід [3, С. 232].

У регіональній економіці інфраструктура розглядається як територіальна система обслуговування, об'єкт і засіб регулювання розвитку території у взаємозв'язках з населенням, господарством, природою та культурою. Виробнича інфраструктура – це підсистема економіки регіону, яка створює й реалізує загальні умови функціонування галузей виробництва. Соціальна інфраструктура регіону – це сукупність організацій та об'єктів житлового, культурно-побутового, торгівельного та медичного призначення.

Сучасна інституціональна економічна теорія визначає, що зміст базових елементів інститутів-рутин та норм, що на їх базі створюються, визначається взаємним впливом раціональних і соціальних (усталена практика, культура в групі) детермінант відносно суб'єктів інфраструктури життєдіяльності [4, С. 100].

Інфраструктура життєдіяльності населення регіону – це сектор цілісної економіки на стику базових та похідних галузей, динамічна соціально-економічна підсистема суб'єктів, галузей та капітальних об'єктів, яка забезпечує відтворення людського та інфраструктурного капіталу в галузевих та територіальних аспектах.

Транспортна інфраструктура – це підсистема ринкової економіки, що є необхідним та обов'язковим елементом її функціонування, складовою частиною й елементом усієї інфраструктури національного чи регіонального господарства, без якої неможливо функціонування галузей і ланок основного виробництва та виробничої сфери, різних видів ринків [5, С. 31]. З точки зору системного підходу дефініцію «транспортна інфраструктура» можна визначити як сукупність економічних відносин в національній та регіональній економіці, що забезпечують формування й використання транспортно-економічних зв'язків між суб'єктами господарювання для безперервного руху пасажиро- й вантажопотоків, а також надання комплексу супровідних послуг, що сприяє відтворенню елементів національної та регіональної економіки. До складу транспортної інфраструктури необхідно включати: транспортну мережу загального й незагального користування; рухомий склад усіх видів транспорту, включаючи особистий транспорт; систему керування всіма видами транспорту; трудові ресурси; капітальні споруди усіх видів транспорту; дорожньо-транспортні підприємства, що підтримують і експлуатують транспортну мережу; залізничні під'їзні колії, відомчі й внутрішні автомобільні дороги, підвісні канатні дороги, монорейкові й вузькоколійні шляхи.

При розробці концепцій та стратегій регіонального розвитку як на рівні держави, так і на рівні регіонів потрібні комплексні діагностичні дослідження, які являються ефективним інструментом об'єктивної оцінки регіональних ситуацій і проблем. Основними завданнями регіональної діагностики є [6, С. 77]: забезпечення якісного ретроспективного аналізу господарського комплексу; визначення економічної ефективності процесу використання ресурсного потенціалу; виявлення внутрішніх резервів розвитку території; підвищення науково-економічної обґрунтованості управлінських рішень; підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів для територіальних органів влади.

При проведенні регіональної діагностики важливо дотримуватись принципам системності та комплексності, вони вимагають використання єдиної універсальної системи показників, яка має бути узгоджена з метою та основними завданнями дослідження, бути достатньою для вивчення сторін об'єкту, зв'язків між його елементами та динаміки розвитку. Регіональна діагностика повинна складатись з таких напрямів: вивчення стану та динаміки розвитку виробничих сил; дослідження процесу відтворення та його факторів; оцінка рівня розвитку регіону; визначення характеру його економічного зростання. При проведенні регіональної діагностики використовуються традиційні методи (розрахунок абсолютних, відносних та середніх величин; індексний;

балансовий; метод порівняння; групування; ланцюгових підставок) та економіко-математичні методи (елементарної математики; класичного математичного аналізу; математичної статистики; економетричні; математичного прогнозування; економічної кібернетики; евристичні).

Відповідно до напрямку дослідження можна виокремити наступні групи підходів: передбачають оцінку соціально-економічного розвитку регіонів; засновані на дослідженні процесу регіонального відтворення; визначають рівень конкурентоспроможності регіонів; засновані на дослідженні регіональної поляризації. У таблиці 1 представлені існуючі підходи, що передбачають оцінку соціально-економічного розвитку регіонів.

Таблиця 1 - Сучасні підходи, що передбачають оцінку соціально-економічного розвитку регіонів

№ п/п	Основні методи	Результат	Автор
1	Послідовних ітерацій, ранжирування, бальна оцінка	Інтегральний індекс рівня соціально-економічного розвитку регіону	Міністерство економічного розвитку й торгівлі Російської Федерації
2	Вимірювання, порівняння, емпіричного аналізу з використанням абсолютних показників, середніх величин і рядів динаміки	Визначення етапів соціально-економічного розвитку країни та її регіонів	В. Пила, О. Чмир, О. Гера-сюк (Україна)
3	Експертного оцінювання, індексний, ранжирування і типології	Інтегральний індекс сталого розвитку регіону	З. Герасимчук (Україна)
4	Аналіз характеру зміни показників через порівняння з їх граничними значеннями і визначення ступеня відповідності	Комплексна оцінка сталості розвитку економіки регіону	Л. Зайцева (Україна)
5	Математичного моделювання, багатовимірних групувань	Визначення міжрегіональних відмінностей	Л. Маслова (Україна)
6.	Теорії матричних ігор з нульовою сумою	Інтегральна оцінка соціально-економічної діяльності регіонів	Ю. Харазішвілі (Україна)
7	Вимірювання, порівняння, емпіричний аналіз з використанням абсолютних показників і рядів динаміки	Визначення основних тенденцій розвитку регіонів	О. Клімахіна (Україна)

Узагальнено на основі [6]

Діагностика транспортної інфраструктури регіону має бути складовою комплексної діагностики регіону і одним з головних її завдань є дослідження показників сучасного стану, розвитку й місця в національній та регіональній економіці, а також визначення міри її впливу на ефективність економіки регіону. Для її аналізу використовуються як зовнішні так і внутрішні характеристики. Зовнішні характеризуються рівнем збалансованості й забезпеченості транспортною інфраструктурою регіону, внутрішні – оцінюються показниками рівнів розвитку й використання транспортної інфраструктури у вигляді окремих натуральних вартісних та інтегральних показників. Діагностику транспортної інфраструктури необхідно проводити на основі узагальнених показників, якими можуть бути: основні фонди, трудові ресурси, обсяг інвестицій, виконаних робіт тощо. Перелік конкретних показників формується під час розроблення комплексних програм розвитку транспортної інфраструктури, схем розвитку й розміщення продуктивних сил регіонів, областей, районів і територіально-виробничих комплексів.

В умовах трансформаційної економіки для транспортної інфраструктури важливе значення мають такі показники [5, С. 101]: продуктивність (пропускна, провізна, перероблювальна спроможність); потреба в території (необхідний диференційований підхід до цінності земельних ділянок залежно від їх розташування); затрати праці (в натуральному виразі та градування її за категоріями складності, шкідливості тощо); затрати будівельних матеріалів (опосередковано відображають грошові витрати і затрати праці); затрати палива й електроенергії; стабільність і надійність (виражаються у високій «живучості» транспортної інфраструктури); строки будівництва.

Для комплексного подолання інфраструктурних обмежень на транспорті недостатньо використання тільки одного інструментарію. Вкрай потрібна координація дій, проведення інституціональних заходів, таких як розроблення та здійснення відповідних нормативно-правових актів, стратегій розвитку транспорту, програм, які є дієвим інструментом розбудови та модернізації транспортної інфраструктури [7, С. 72].

Транспортна стратегія України як системний документ була прийнята Розпорядженням КМУ від 20.10.2012 р. Чинний документ містить опис мети стратегії, основні принципи та напрями її реалізації. Проте розробці стратегії не передували якісний та обґрунтований прогноз економічного і соціального розвитку, в документі не запропоновано концепцію конкурентоспроможності транспорту і транспортних послуг, не структуровані цілі та конкретні показники для оцінки реалізації цілей стратегії, не застосовано сценарний підхід, стратегія не має зв'язку з довгостроковою стратегією розвитку України принаймні до 2020 року, не побудовано комплексну систему фінансового забезпечення реалізації стратегічних програм розвитку. Сьогодні необхідно розробити відповідний документ на середньостроковий період, складовими якого повинні стати: перелік інвестиційних проектів (з визначенням джерел фінансування); організаційні заходи щодо реалізації; механізм моніторингу реалізації; інституційну структуру для забезпечення моніторингу реалізації і підготовці пропозицій щодо коригування результатів.

Висновки. Отже, результати цілеспрямованих інституціональних змін залежать від способів їх реалізації та визначаються соціокультурною системою даного суспільства. Транспортна інфраструктура регіону – це сукупність економічних відносин в регіональній економіці, що забезпечують формування й використання транспортно-економічних зв'язків між суб'єктами господарювання та надання комплексу супровідних послуг, що в сукупності сприяє відтворенню елементів регіональної економіки. Одним з головних завдань діагностика транспортної інфраструктури регіону має бути дослідження показників її сучасного стану, розвитку й місця в регіональній економіці, а також визначення міри її впливу на ефективність економіки регіону. Для комплексного подолання інфраструктурних обмежень на регіональному транспорті потрібна координація дій, проведення інституціональних заходів, таких як розроблення та здійснення нормативно-правових актів, стратегій розвитку, програм.

Список використаних джерел:

1. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. – М., 1997. – 180 с.
2. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / под ред. д. э. н. А.А. Гриценко. – Х.: Форт, 2008. – 928 с.
3. Пыжев И. С. Институциональный подход к исследованию инфраструктуры жизнедеятельности населения макроэкономического уровня / И. С. Пыжев, В. Н. Рудкий // Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия: экономическая. Выпуск 40-2. – Донецк: ДонНТУ, 2011. – С. 232-237.
4. Интеллектуальный капитал підприємств АПК в регіональній інноваційній системі: Монографія / Г. В. Жаворонкова, В. О. Жаворонков, Д. М. Соковніна, Л. Ю. Мельник, М. О. Гоменюк / за ред. д. е. н. Г. В. Жаворонкової. – Умань: Видавець «Сочинський», 2012. – 550 с.
5. Садловська І. П. Стратегічне управління національною транспортною інфраструктурою України: Монографія. – К.: П. П. «Сердюк В. Л.», 2011. – 356 с.
6. Хоменко Я. В. Стратегія сталого економічного зростання регіонів України. – Донецьк: ТОВ «ДРУК ІНФО», 2008. – 389 с.
7. Никифорчук О. І. Інструменти та механізми модернізації транспортної інфраструктури / О.І. Никифорчук // Економіка і прогнозування. - № 3. – К., 2012. – С. 64-78.

Ключові слова: регіон, транспорт, інфраструктура, діагностика, інституції.

Ключевые слова: регион, транспорт, инфраструктура, диагностика, институции.

Keywords: region, transport, infrastructure, diagnostics, institutions.

УДК 656:334.064.12

ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Майорова І.М. кандидат економічних наук, доцент кафедри технології міжнародних перевезень і логістики ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь

Майорова І.М. Логістичне забезпечення інноваційного механізму розвитку житлово-комунального господарства.

В статті розроблено і обґрунтовано шляхи і засоби логістичного забезпечення інноваційного механізму розвитку житлово-комунального господарства (ЖКГ). В проведеному дослідженні визначено сутність, сукупність принципів та чинників розвитку житлово-комунального господарства; поглиблено теоретико-методологічні засади більш ефективного механізму його розвитку; проаналізовано сучасний стан, ключові проблеми та основні тенденції сучасного становища житлово-комунального господарства в Україні, обґрунтовано сукупність заходів щодо покращення інвестиційної привабливості даної сфери економічної діяльності. Розроблено інноваційні напрями розвитку житлово-комунального господарства, які відрізняються від запропонованих законодавчими актами і нормативними документами своєю адресністю і практичним застосуванням. Визначено ключові проблеми вітчизняного ринку житлово-комунальних послуг, до яких віднесено недосконалість нормативно-правової бази, неефективну систему управління підприємствами житлово-комунального господарства, невідповідність інфраструктурних потужностей вимогам споживачів послуг, високий рівень зносу основних фондів на підприємствах цієї галузі та застарілість технологій, що нині використовуються. На основі проведених досліджень сформувані рекомендації щодо розвитку сучасного ринку житлово-комунальних послуг. Сформульовано авторські пропозиції із розбудови нових спеціалізованих для